

In deze editie:

- Ziet u ze vliegen, tel dan mee: een succes!
- Resultaten Dag-actieve-zoogdieren in 1999
- Eekhoornmonitoring
- Braakballen Nieuws (2)!
- Wintertellingen Vleermuizen
- Braakballetjes

Ziet u ze vliegen, tel dan mee: een succes!

De opzet van de zomertellingen van vleermuizen in huizen was dit jaar iets anders dan voorheen. In plaats van een tel-periode van 6 weken hebben we de mensen gevraagd op één avond te tellen. De landelijke tel-avond van 2 juni. Voor de redenen hiervan verwijs ik naar vorige Telgangers.

Inmiddels zijn de meeste formulieren binnen. Van de ruim 600 mensen in ons bestand hebben we 375 formulieren retour gekregen. Voor een dergelijke actie mag zo'n respons van ruim 60% een succes genoemd worden.

De eerste 297 formulieren zijn inmiddels ingevoerd. Een herinnering na de vakantie leverde nog eens 78 formulieren op, welke de komende weken verwerkt zullen worden. Hieronder een kort overzicht van de resultaten van de eerste 297 formulieren.

Deze getallen zeggen nu nog niet zoveel over de stand van zaken van de vleermuizen. Het geeft wel

aantal vleermuizen dat is geteld

soort	op telavond	andere avond
soort onbekend	1018	1173
baardvln	62	
watervln	18	37
dwergvln *	1882	375
gew. dwergvln	655	420
laatvlieger	329	189
br. grootoorvln		12
Totaal:	3964	2206
	6170	

aan dat mensen bereid zijn een aanzienlijke inspanning te leveren.

Nu zullen eerst de later binnengekomen formulieren worden ingevoerd, waarna het nodige rekenwerk kan gaan beginnen. Om veranderingen in de vleermuispopulatie te kunnen meten zijn gegevens van vele jaren nodig. Vleermuizen worden nog niet zo lang geteld en we zijn ook nog bezig de methode en de berekeningen verder te ontwikkelen.

De resultaten van deze 2 juni actie zijn in ieder geval bemoedigend. Over het hele land verspreid zijn er meer dan 6000 vleermuizen geteld. Zoals vele tellers opmerkten is het wellicht een idee om volgend jaar meer aandacht via de media te besteden aan de Landelijke Vleermuis Tel-avond.

Uit de enquête op de achterkant van het telformulier bleek dat men over het algemeen zeer positief is. Een aantal mensen gaf aan het tellen een rustgevende bezigheid te vinden. Ook vindt men het belangrijk dat de vleermuizen beschermd worden en worden ze vaak gewaardeerd om hun 'muggen-etend-vermogen'.

Bij zoogdiermonitoring gaan we nu aan de slag om de gegevens zo goed mogelijk te verwerken. Vervolgens vindt in het najaar de evaluatie plaats en zal bekeken worden op welke wijze we de landelijke tel-avond voortzetten. In de volgende Telganger doen we hiervan verslag.

Dan wordt ook ingegaan op de tellingen van vleermuizen op kerkzolders en in telgebieden.

MvD

* betreft gewone en/of ruige dwergvleermuizen (niet op soort gedetermineerd)

Ingestuurde formulieren:	totaal	soort onbekend	soort bekend	0-telling
niet geteld	32			
geteld op andere datum	56	25	31	
geteld op tel-avond	209	47	62	100
Totaal aantal formulieren	297			

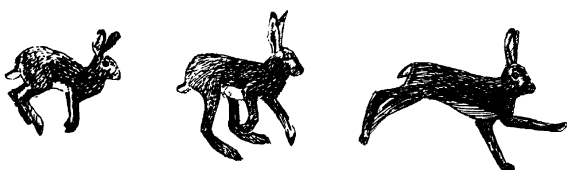
Resultaten Dag-actieve-zoogdieren in

1999

Tijdens de voorjaarstellingen van broedvogels (BMP) en wintertellingen van vogels (PTT) door de vrijwilligers van SOVON, worden al enkele jaren de zoogdieren meegeteld: het meetnet 'Dag-actieve-zoogdieren'. In dit artikel een kort overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen. Een uitgebreid verslag is verschenen in het Kwartaalbericht Milieustatistieken (2000-III) en te verkrijgen via het VZZ-kantoor.

Trend per soort

Met de haas is iets vreemds aan de hand. In de periode 1994-1999 is de stand in de zomer significant achteruit gegaan, maar in de winter juist toegenomen! De oorzaken hiervoor zijn onbekend.

Het konijn doet het de laatste jaren slecht. Recente berichten in de media vestigden al eerder de aandacht op de achteruitgang van het 'duinkonijn', maar de achteruitgang is niet beperkt tot de duinen. Ook landelijk gaat het de soort niet voor de wind, met een significante afname tijdens de BMP van -40% (periode 1994-99) en tijdens de PTT van -60% (1993-99). Mogelijk dat de nieuwe konijnenziekte VHS en myxomatose de stand geen goed doen.

De stand van het ree blijft landelijk stabiel. De zachte winters laten geen positief of negatief effect op de populatie zien. Het hoogst getelde aantal was 24 dieren in een telgebied bij Zwolle.

De vos laat geen landelijke toename zien, ondanks regelmatig terugkerende berichten in de media. Integendeel, landelijk gaat de soort achteruit! Weliswaar is de afname in de periode 1994-1999 niet significant, maar de laatste twee jaar is de afname tijdens BMP-tellingen wel significant ten opzichte van het basisjaar 1994. De oorzaak is niet duidelijk. Is het een daadwerkelijke achteruitgang of ligt het aan de manier van waarnemen?

De stand van de eekhoorn blijft stabiel. Wellicht dat de gesignaleerde dode eekhoorns door tellers in het meetnet 'Eekhoornnesten' pas effect laat zien in 2000 of later. Tellingen in het meetnet 'Dag-actieve-zoogdieren' laten nog geen achteruitgang zien. Er is een piek in de zomer van 1996, die wellicht werd veroorzaakt door de enorme hoeveelheid beukennotjes in de winter van

1995/1996. Komende winter wordt weer een uitstekend beukennotjes-jaar, dus het kan alle kanten op met de eekhoornstand!

MLH

Eekhoornmonitoring

Stand van zaken van het meetnet

In mei zijn de telgegevens van 93 telgebieden ingevoerd. Daarnaast waren er enkele telgebieden die door een foute opzet (meestal een te klein telgebied), niet konden worden opgenomen in het meetnet. Annelies van der Blij was zo vriendelijk bij de invoer behulpzaam te zijn. De proco's hebben de controle-uitdraaien in mei ontvangen en geretourneerd. Alleen de controle-uitdraaien van Limburg moeten nog binnenkomen. In november worden de bestanden klaargemaakt om eindelijk weer eens een trendanalyse uit te voeren. Door tijdgebrek was daar vorig jaar geen mogelijkheid voor. De resultaten worden met de instructie-mailing meegezonden, die half januari wordt verstuurd en zullen ook in de Telganger worden opgenomen.

Nieuw telformulier

Momenteel wordt er druk gewerkt aan een nieuw telformulier. Een aantal rubrieken zijn weggefallen en enkele andere zijn toegevoegd, zoals vragen over het beheer van het telgebied. Het is de bedoeling om gegevens die bij ZM van het telgebied en de teller bekend zijn, al op het formulier te vermelden, waardoor de kans op fouten wordt verminderd.

Daarnaast is het nu ook mogelijk om op het formulier andere zoogdierwaarnemingen op te geven dan

alleen maar eekhoorns en eekhoorn-nesten. Deze waarnemingen worden dan opgenomen in de Zoogdierdatabank. Omdat het formulier is gewijzigd, is ook de handleiding aangepast. Eind september zullen de provinciale co-ördinatoren ter beoordeling het nieuwe telformulier en de aangepaste handleiding ontvangen. Hun commentaar wordt dan verwerkt. Het ziet er naar uit dat de aankomende telling met het nieuwe formulier uitgevoerd kan worden.

VD

Braakballen Nieuws (2)!

In de vorige Telganger stonden kaartjes met daarop aangegeven waar de afgelopen jaren

braakballen zijn verzameld. Op de nu gepubliceerde kaartjes wordt het overzicht van de afgelopen drie winters gepresenteerd voor zover de gegevens half september verwerkt waren. Uit een aantal provincies moeten nog aanvullingen komen.

Kerkuil

Het aantal locaties waren braakballen van kerkuilen wordt verzameld is momenteel ruim voldoende voor de monitoring. Extra aandacht zal besteed gaan worden aan oostelijk Nederland, omdat daar slechts op een gering aantal plekken wordt verzameld.

Een ander punt van aandacht (en zorg) is de continuïteit van verzamelen. Voor de Braakbalmonitoring is het van het grootste belang dat meerdere jaren achtereen op dezelfde locaties wordt verzameld. Daarom het vriendelijke verzoek deze herfst zoveel mogelijk weer op de bekende locaties te verzamelen!

Ransuil

De ransuil wordt in Noord- en Zuid-Holland goed gevolgd (Noord-Holland niet op kaart weergegeven), maar in andere provincies nauwelijks. Het is zeer onwaarschijnlijk dat de ransuil in andere delen van het land nauwelijks voorkomt. Wordt hier niet gezocht of zijn de roestplaatsen niet bekend? Bij deze een oproep om bekende roestplaatsen door te geven. Oók als je geen deelnemer aan het meetnet

In oktober krijgen alle deelnemers aan de Braakbalmonitoring (proco's, verzamelaars en pluizers) een overzicht thuis gestuurd van de door hen verzamelde gegevens. De komende herfst zullen ook de tot nu toe verzamelde gegevens worden geanalyseerd en de uitkomsten daarvan worden teruggekoppeld naar de deelnemers aan Braakbalmonitoring.

Kortom

Het gaat de goede kant op met het meetnet Braakbalmonitoring. Maar we zijn er nog niet. Het uitpluizen van de braakballen duurt in veel gevallen nog te lang en wordt door een (te) kleine groep zeer actieve pluizers gedaan. Heb je zin om ook eens een partij uit te pluizen? Geef het door, Braakbalmonitoring is erbij gebaat - en het is ook nog eens een leuke bezigheid.

Nieuwe soort gevonden

Het meest spectaculaire nieuws kwam afgelopen maanden uit Limburg, waar een nieuwe muizensoort in de braakballen (van een kerkuil) werd aangetroffen: de grote bosmuis (*Apodemus flavicollis*). De grote bosmuis lijkt sterk op de gewone bosmuis, maar is een flink stuk groter. De soort is in zijn verspreiding beperkt tot zuidelijk Limburg. In een vorig jaar verzamelde partij werden 2 exemplaren aangetroffen.

MLH

Wintertellingen

Kerkuillocaties

Verzameld in:

1997-98 & 1998-99

▲ 1999-2000

Ransuillocaties

Verzameld in:

1997-98 & 1998-99

▲ 1999-2000

Braakbalmonitoring bent!

Nieuws van het CBS

Stand van zaken van het meetnet

Begin april werden de telformulieren naar het CBS

verzonden en zijn daar ingevoerd. Binnenkort ontvangen de proco's van het CBS de controle-uitdraaien. Helaas is dit later dan volgens het protocol zou moeten. Dit is het gevolg van (het altijd tijdrovende) overschakelen op andere software bij het CBS. Aan de proco's het dringende verzoek de controle uit te voeren om te voorkomen dat er door typefouten rare zaken in het databestand komen. Als de correcties zijn uitgevoerd, zal het gebruikelijke overzicht van de resultaten worden gemaakt en bij de instructie-mailing worden meegezonden. Daarnaast zullen de resultaten ook in de Telganger worden vermeld.

Controle en aanvullingen databestanden

Aankomende maanden vinden er in de verschillende provincies bijeenkomsten plaats met de telleiders om nog eens goed te kijken in hoeverre de databestanden nu echt compleet zijn. Die bijeenkomsten worden tevens gebruikt om op korte termijn zoveel mogelijk gegevens te verzamelen die nodig zijn om meer betrouwbare indexen te kunnen berekenen. Bijvoorbeeld verbeteringen aan overwinteringsobjecten, veranderingen in tel-methode binnen objecten en de toegankelijkheid van objecten voor vleermuizen vóórdat een object in de monitoring werd opgenomen en nadat het niet meer door tellers werd of kon worden bezocht.

Deskundigen-overleg

In de tweede helft van oktober is een deskundigen-overleg gepland om te praten over factoren waarover momenteel te weinig bekend is en die waarschijnlijk van belang zijn om betere indexen te kunnen berekenen en om de tellingen beter te kunnen interpreteren. Daarbij valt te denken aan het weggroepgedrag van de verschillende vleermuissoorten en waar de overwinterende vleermuizen vandaan komen. In de toekomst hopen we ertoe te komen onderzoeksvragen op te stellen en financiën te vinden om onderzoek uit te (laten) voeren.

VD

Colofon. Ieder kwartaal maakt het team van Zoogdiermonitoring een kort verslag van bestuurlijke activiteiten en de voortgang van de deelmeetnetten: "de Telganger". Deze wordt verspreid onder de deelnemers van Zoogdiermonitoring.

Heb je opmerkingen, ideeën, mededelingen met betrekking tot Zoogdiermonitoring? Geef ze door vóór 1 december 2000 en ze komen in de volgende Telganger. Tot ziens! Mieuw van Diedenhoven, Vilmar Dijkstra, Maurice La Haye en Dennis Wansink.

Adres: VZZ, Oude Kraan 8, 6811 LJ Arnhem.

Braakballetjes

VLEN-dag

Op zaterdag 4 november organiseert de Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN-VZZ) haar jaarlijkse ledendag. Dit jaar vindt die plaats in Naturalis te Leiden. Ook niet leden zijn van harte

welkom. Het programma kunt u binnenkort lezen op de website van de VZZ.

Nieuw adres website VZZ

De VZZ heeft kortgeleden op het Wereld Wijde Web een eigen domein geclaimd, te weten: www.vzz.nl.

Alle medewerkers van de VZZ hebben nu ook een eigen emailadres: voorletter.achternaam@vzz.nl. Het algemene emailadres is zoogdier@vzz.nl.

Moerasvleermuizen

In het kader van het Meerjarenprogramma Uitvoering Soortenbeleid 2000 - 2004 wordt door de VZZ gewerkt aan een onderzoek naar de eisen die de vleermuissoorten van de 'moerassen' aan hun leefgebied stellen. Moerassen moet je in dit verband heel breed zien; ook meren, rivieren en het landschap er omheen vallen er onder. De kennis die opgedaan wordt met dit onderzoek wordt uiteindelijk gebruikt voor het opstellen van een soortbeschermingsplan voor de bedreigde dier- en plantensoorten van de 'moerassen'.

Toetje

Als toetje nog een kaart met locaties waar braakballen van andere vogelsoorten dan kerk- en ransuil verzameld zijn.

Vindplaatsen braakballen van:

- ▲ bosuil
- klapekster
- torenvalk

